wentelt zich om haar as, en die omwenteling geeft ons in 't etmaal den dag en den nacht. God laat de maan om de aarde loopen, en die korter omloop schept ons de maand. De verschillende standen tegenover de zon geven ons de vier jaargetijden, de vier standen van de maan tot onze aarde de nader door het heilig getal ingestelde weekindeeling. En al deze insnijdingen, en indeelingen, en splitsingen der tijden vormt niet gij, maar vormde de Heere uw God door de beweging die Hij in het leven om u heen heeft ingezet. Even fijn nog gaat die beweging, met haar insnijdingen, in u zelf voort. Uw polsslag toont u de beweging van het bloed door uw hart, uw uitademing het inzuigen en uitlaten van de lucht in uw longen. Zestig tot tachtig slagen van uw pols in de minuut, en zestien tot twintig inhalingen van adem in de zestig seconden. En al naar uw stand in uw jaren is, gaat 't bij u van kind naar knaap, van knaap naar jongeling, van jongeling naar man, van man naar grijsaard. Tot in heel uw persoon één al doorgaande levensbeweging, die zich keer op keer in een geheel andere verschijning van uw persoon afbeeldt.

Tijd en eeuwigheid staan juist hierin en hierdoor tegen elkander over. In den *Schepper* eeuwige ruste en vandaar eeuwige Sabbath in het rijk der heerlijkheid; maar in het *schepsel* rusteloze *beweging* en daarom leeft het *in den tijd*.

Dat is niet door de zonde, maar is alzoo naar Scheppingsordinantie. De zonde maakt de beweging tot *onrust*, doordien ze de van God gestelde beweging in uw leven verstoort, maar beweging in den tijd is en blijft hier uw levenswet.

In die beweging deelt ook het dierlijk creatuur, maar dit creatuur deelt in de beweging zonder het te willen. Het heeft er geen besef van, er geen inzicht in. Het leeft er in, maar leeft het niet mêe.

Gij als mensch daarentegen leeft er niet slechts door en in, maar neemt 't op in uw bewustzijn, doorleeft 't met klaarder of min klaar besef. Ge geeft er u rekenschap van. En gij kunt althans verstaan het woord Gods, dat ook in dien tijd, met zijn beweging en zijn insnijding en indeeling van beweging, over u komt.

Zoo ook nu. Nu er weer een jaar-insnijding plaats greep, nu voelt ge dit, nu zegt u dit iets, nu hebt ge daar weet van en rekent er mede.

En ook dat nieuwe jaar heeft een altoos plechtig: *in den beginne*, plechtig omdat uw God voor hem, en ook voor u, dat *begin* uitroept.

Eén Januari is een etmaal als andere dagen, en toch is het een dag die u anders aandoet, omdat het nieuw u geschonken jaar daarmee zijn dagenreeks inzet.

Als de wever zijn *schering* spant en de eerste *inslag* door de gespannen draden doet glijden, doet hij op zichzelf niet anders dan wat hij zal voortgaan te doen, tot het geweven stuk af is, en toch spant hij er zich geheel anders bij in. Immers hij weet, dat het goed slagen van heel 't stuk afhangt van de wijze waarop hij die schering opzet, en de eerste maal de spoel door de draden doet vliegen. Dat eerste opzetten bepaalt heel den verderen gang van het werk. Het is een *begin*, en alle begin heeft juist dit eigenaardige en dit bijzondere, dat het den verderen loop en gang beheerscht.

In den beginne was het Woord, en zooals dit Woord in den beginne was, zoo is door dit Woord alle ding geschapen. In den beginne schiep God den hemel en de aarde, en zooals God hemel en aarde in den beginne inzette, zoo zijn en blijven nog steede alle scheppingsordinantiën, ook voor u als mensch.

En dit nu plant zich voort in alle creatuurlijk leven. Ook in uw leven als mensch. Niet de man bepaalt hoe 't kind was, maar het kind maakt den man. En zoo is er ook telkens in ons menschelijk leven een begin, een begin van een nieuwen weg, en al naar gelang ge bij dit begin uw koers kiest, uw weg neemt en het pad inslaat, zal uw loop, uw gang en uw voortgang zijn. Een Fransch spreekwoord zegt: *Ce n'est que le premier pas qui coûte*, wat zeggen wil: de kunst zit in den eersten stap. Staat ge voor een tweesprong, zooals alle begin dien weer brengt, dan hangt 't er maar van af, op welke van de twee wegen ge uw eersten stap zet. Daarbij moet nagedacht. Daarbij moet geraden. Daarbij moet overlegd. Maar hebt ge eenmaal gekozen, en voor u zelve bepaald: „Dien weg sla ik in," dan gaat 't verdere vanzelf. Stap voor stap. Soms gedachteloos. De weg wijst zich dan vanzelf.

Aan het *begin*, aan het *goede* begin hangt het; maar is dit begin eenmaal goed gemaakt, dan zijn de twee punten er die uw rechte levenslijn bepalen, en beweegt ge u langs die nieuwe lijn met zekerheid en vasten gang.

Een fout in het begin kan 't alles bederven. Een begin goed ingezet, kan u op heel 't pad dat volgt, met zegen verzellen.

Door ons telkens voor een *nieuw begin* te plaatsen, roept daarom uw God u even dikwijls tot levenskeuze op en tot al den levensernst, die in zulk een keuze zich uitspreekt.

We zijn voor ons leven persoonlijk verantwoordelijk. Ons leven kunnen we verspelen, kunnen we verzondigen, kunnen we bederven, en daarom plaatst God de Heere u telkens voor een *nieuw begin*, om u die verantwoordelijkheid indachtig te maken, en u uwe hooge zedelijke levensroeping te doen gedenken.

Zulk een begin nu kan u particulier aangaan, maar 't kan u ook met alle menschen gemeen zijn.

Particulier is er voor u een *ure des begins* bij het aanvaarden van een betrekking, bij het op u nemen van een levenstaak, bij het aangaan van een huwelijk, bij het ontvangen van een kindeke, waarover ge vader of moeder zult zijn, bij den terugkeer van uw geboortedag, bij een jubilee dat ge vieren mocht, bij een erfenis die u toekomt, bij een weduwstaat dien ge intreedt, bij het verhuizen naar een andere woonplaats, bij het geroepen worden tot een hoogere betrekking. Dit alles zijn insnijdingen in uw particuliere leven, insnijdingen die alle een nieuw: *in den beginne* op uw levensweg plaatsen, en waarbij van den eersten inzet schier heel uw toekomst afhangt.

Maar nu afgezien van dit particuliere, is er ook zulk een: *in den beginne*, dat ge met allen gemeen hebt, en dit is de stem die ook van het nieuwe jaar uitgaat. God maakt ook die insnijding, God zelf is het, die door dit: *in den beginne* in uw levensweg insnijdt. En daarom kan ook in dit: *in den beginne* maar al te veel van uw loop en gang, heel dit jaar door, afhangen.

Velen nu merken daarvan niets op. Hun is de Nieuwjaarsdag een vreugdedag, een dag van gelukwensch, en van blij inzien in de toekomst. En verder denken ze niet.

Maar zoo doet de man van ernst, doet wie voor God leeft, en bedenkt dat zijn God die jaarwisseling over hem brengt, niet.

Wie nabij zijn God leeft, voelt, dat er iets ook met hem gebeurt, en dat het zijn God is, die hem oproept, om bij het zetten van den eersten stap op den nieuwen weg tot zich zelf in te keeren, en zich opnieuw rekenschap te geven van den weg waarop hij wandelt. Hij overziet zijn levensgang, denkt in of zijn weg ook afdoolde. Hij geeft zich rekenschap van de verhoudingen, waarin hij tot zijn gezin, tot zijn vrienden, tot zijn kerk, tot zijn beroep, tot zijn vaderland staat. Er kan, er moet nu een nieuw begin zijn. En met al den ernst die een Christenmensch betaamt, spant hij zich in, om bij dat nieuw begin zijn eersten stap zóó te zetten, dat het zijn toekomst niet bederft, maar verheldert en opklaart.

En dan denkt hij 't in, dat dit nieuwe jaar zijn laatste jaar kan zijn; dat ditmaal in het begin het einde kan besloten liggen, en zijn God bidt hij 't licht en de wijsheid af, om 't *in den beginne* zóó te verstaan, dat, kwam straks *het einde*, dit einde hem niet van zijn God scheiden, maar voor eeuwig bij zijn God brengen moge.

Amsterdam, 30 December 1908.

Aan het einde van het jaar richt de blik zich als onwillekeurig nog eenmaal naar den weg, die is afgelegd.

En dan is er zeker stof te over, ook op gebied van Kerk en School, om onzen God te danken.

Er is wel rouw in het hart om degenen, die uit ons midden zijn weggenomen. Vooral na de Synode van Amsterdam trof ons zoo menige droeve slag. Het *memento mori* klonk telkens ons tegen. En waar het mannen waren in de volle kracht van het leven, mannen met uitnemende gaven voor wetenschap en Kerk, die ons ontnomen werden, wordt het verlies te smartelijker gevoeld.

Ook hebben we ons zelf wel aan te klagen, dat zooveel van Gods werk door onze zonde werd bedorven; dat onze ijver voor Gods zaak dikwijls zoo klein was; dat door gebrek aan broederlijke liefde en saamwerking onze kracht zoo vaak versnipperd werd; dat we zoo weinig hebben gedaan, waar het arbeidsveld wit was om te oogsten.

Maar die rouw om hen, die ons zijn voorgegaan, en die zelfaanklacht over ons gebrek, mag het oog niet sluiten voor het vele goede, dat God de Heere uit genade ons schonk.

Ons kerkelijk leven won toch aan kracht; geschillen die vroeger ons verdeelden, raakten op den achtergrond of werden vergeten; onze Synode bood een liefelijk beeld van broederlijke eensgezindheid; de kerkelijke scheidsmuren werden op meer dan een plaats weggenomen; vooral de saamsmelting der beide zusterkerken te Rotterdam was ons een oorzaak van rijke vreugde; en hoe klein ons getal ook is, vergeleken bij de massale volkskerk, toch ging van onze Kerken daarom niet minder invloed ten goede op ons volksleven uit.

Zeker, er zijn van die pessimistisch aangelegde naturen, die altijd donderwolken aan den hemel zien. Voor wie het verleden altoos schoon en het heden altoos somber is. Maar wie ook maar een oogenblik zich indenkt, hoe de toestand in ons land nog geen halve eeuw geleden was, staat verrast, dat in zoo korte spanne tijds zulk een machtige omkeer is tot stand gekomen. Heel het land met een net van Christelijke scholen overdekt. Naast de Theologische School te Kampen een Vrije Universiteit op Gereformeerden grondslag. Het aantal onzer Christelijke gymnasia reeds tot zes gestegen. Een Gereformeerde Jongelingsbond, die duizenden leden telt. Een ziekenverpleging, vooral op het gebied van krankzinnigen, die ieder eerbied afdwingt. Een kerkelijke zending die zich steeds uitbreidt en in het hospitaal te Djogja eere voor den Christelijken naam wint. Een politieke actie die in het parlement reeds meermalen de Christelijke partijen de meerderheid bezorgde. Een wetenschappelijke litteratuur, die menig standaardwerk aanwijst, waarin de Gereformeerde beginselen kloek worden gehandhaafd. Een Christelijke pers, die, met hoeveel moeite ze ook te kampen heeft, toch den volksgeest in goede richting leidt. Stel daartegenover den tijd van Groen, veldheer zonder leger in het parlement, met een blad, dat telkens uit gebrek aan belangstelling stierf, met een vriendenkring die hem zoo zelden verstond, en vraag u zelf af, of er geen oorzaak is om God te danken, die zulk een herleving van den Christelijken volksgeest ons schonk.

Zelfs in het logge lichaam der Hevormde Kerk wordt de nawerking van deze herleving van het Calvinisme bespeurd. De dugen van het modernisme zijn geteld. Van de verwaterde ethische orthodoxie, die met het Goddelijk gezag der Schrift brak, wendt het volk zich al meer af. Overal staan predikers op, die, al mogen ze dan een ander ideaal van kerkformatie hebben, toch de oude Gereformeerde waarheid weer onder het volk brengen. En hoe weinig we ook wachten van reorganisatieplannen, of van hulpe zoeken bij de Overheid, om van het ongereformeerde synodale instituut bevrijd te worden, van de Gereformeerde prediking, die veld wint, wachten we voor de toekomst alle goeds.

Niet dat we daarom blind zijn voor de gevaren, die ons volksleven bedreigen. Vooral in onze groote steden wordt de afval van de Christelijke Kerk, het breken met alle religie, het meegesleept worden door den geest der revolutie steeds banger. Onze letterkunde daalt steeds dieper in zedelijk peil. Onze landshoogescholen zijn nog altoos bolwerken van het ongeloof. Onze staatsschool levert al wranger vrucht. En zelfs op Christelijk terrein vermenigvuldigt het sectewezen en tiert als parasiet op het kranke lichaam der Hervormde Kerk. Maar al wordt de scheidslijn daardoor dieper, die ons volk verdeelt, juist die schrikkelijke openbaring van den geest uit den afgrond werkt mede om de oogen te doen opengaan voor het gevaar, dat in de revolutie schuilt, en dwingt degenen, die nog met ons in het Evangelie het behoud voor ons volksleven zien, steeds beslister en openlijker zich aan onze zijde te scharen.

Zoo toont God de Heere, dat Hij met ons land en volk nog in bijzondere mate bemoeienissen heeft. De kandelaar van Zijn Woord nam Hij nog niet van ons weg. De inwerking van Zijn geest heeft Hij ons nog niet onttrokken. Het verbond met Nederland heeft Hij nog niet verbroken. En waar in de laatste week van dit jaar zelfs de blijde tijding bevestigd werd, dat onze geliefde Koningin eerlang een kind ons schenken zal, dat den band tusschen Nederland en Oranje's vorstenhuis zal bestendigen, daar gaan we het nieuwe jaar vol hoop voor de toekomst tegen.

Alleen, zij om die trouwe onzes Gods het gevoel van onzen heiligen plicht niet minder. Nog liet Hij ons uit genade de mannen, die de banier hebben opgeheven, en in den strijd ons zijn voorgegaan. Maar het getal hunner jaren klimt. Straks komt, zij het spade, de tijd, dat hun taak zal zijn afgeloopen, en een nieuwe generatie hun arbeid zal moeten overnemen. Nu leert de historie van alle eeuwen, dat na zulk een verhoogde krachtsinspanning licht een tijd van inzinking volgt. Zoo ging het na den heerlijken bloei der eerste Christelijke Kerk. Zoo was het, nadat in de 16de eeuw de Kerkreformatie tot stand kwam. Worde daarom met te meer ernst de wacht bij het beginsel betrokken, stijge het gebed te ernstiger op, dat de Geest des Heeren onze kerken en scholen blijve bezielen en leiden. Doe geen valsche gerustheid ons insluimeren bij wat reeds bereikt is, maar worde de worsteling voor de eere onzes Gods en voor de komst van Zijn Koninkrijk, met te heiliger geestdrift voortgezet. En zegene God de Heere ook in dit nieuwe jaar onze Vorstin; vervulle Hij de bede, die voor haar uit het hart van ons volk opstijgt; sterke Hij de mannen, die geroepen zijn om ons volk voor te gaan, en beware Hij onze Kerken bij het licht van Zijn Woord.

De blijde tijding, die Minister Heemskerk namens de Koningin aan ons parlement oracht, heeft het hart van ons volk met stillen dank aan God den Heere verheugd.

Dat deze officieele bekendmaking ditmaal in den vorm afweek van wat anders bij gelijke gelegenheden door het Hoofd van den Staat werd meegedeeld aan zijn volk, is om kieschheidsredenen te begrijpen.

Daaraan is het niet te wijten, dat het officieele verzoek om onze Koningin in den gebede te gedenken, achterwege is gebleven.

Maar we twijfelen niet, of bij de voorbede voor de Overheid, die elken Zondag in onze Kerken geschiedt, zal ook het gebed tot den troon der genade opstijgen, dat de Heere onze God deze blijde verwachting bevestige en ons straks uit onze Koningin een erfgenaam schenke voor den troon.

Er staat hier voor ons volk zooveel op het spel.

Met Oranje zijn we machtig geworden. Ons nationaal bestaan is met het Oranjehuis zoo nauw verbonden. Onder de schutse van Oranje zijn we zoo veilig. En de gedachte, wat Nederland zonder Oranje worden zou, deed zoo bange vrees om het hart slaan.

Daarom was de teleurstelling, die reeds meermalen onze Vorstin trof, zoo pijnlijk ook voor ons volk.

Soms dreigde de moed ons te ontzinken.

Het scheen, alsof uit den afgehouwen tronk van ons Vorstenhuis geen nieuwe loot meer zou ontspruiten en met onze Vorstin de laatste der Oranjes eens naar het graf zou worden gedragen.

En nu heeft God ons weer hope geschonken.

Reeds is de helft van den duur der zwangerschap bereikt, en de gezondheid onzer Vorstin laat niets te wenschen over. En als April in het land komt, vi rt heel Nederland, zoo God die hope bevestigt, bij de geboorte van een Kroonprins jubelend feest.

Maar laat ons volk, dat bidden kan, te vuriger en te ernstiger den Heere smeeken, dat Hij ditmaal onze Koningin en ons land de smart der teleurstelling spare; dat Hij onze geliefde Vorstin in dezen tijd van verwachting sterke en haar eigen zoo kostbaar leven beware in de moeilijke ure, die haar wacht; en bovenal, dat door Zijne genade ons straks een Koningskind geschonken worde, waarin niet alleen de naam maar ook de rijke geestesgaven en de vrome godsvrucht der Oranjes worden voortgezet.

Hetgeen we over onze doopleden schreven, bezorgde ons nog een tweetal ingezonden stukken, die we gaarne onder de aandacht onzer lezers brengen.

Het eene is van een predikant uit het Noorden.

Hooggeachte Redacteur.

Ik kan niet nalaten U even te schrijven, dat ik Uwe laatste artikelen over den doop in *De Heraut*, hoewel met vrucht, toch geenszins met algeheele instemming gelezen heb! 't Ging me dus daarbij geheel anders dan uw inzender N. N., wiens schrijven U zoo vriendelijk waart in Uw artikel optenemen.

Mijne ervaring is dus ook eene geheel andere, n.l. deze:

1. dat in de onderscheidene classen, waarin ik verkeerde, altijd weer bleek dat in die kerken, waar niet *het besluit*, maar wel de practijk werd gevolgd, *allen* kinderen van belijdende ouders te dooper, dit volstrekt geen bijzondere moeilijkheden oplevorde.

Door mij zelfs meer dan eens de verzuchting werd gehoord van leden, ouderlingen en dienaren van gemeenten waar men juist tobde met doopgetuigen en den aankleve van dien: „Waren wij bij ons ook maar zoo ver".

2. dat in gemeenten waar het doopen alleen van kinderen van belijdende leden in gezonden zin en met ernst in toepassing werd (en nog wordt) gebracht, het slechts hoogst zelden voorkwam (en nog komt) dat er ongedoopte kinderen waren (en zijn) en dat de doopsbediening juist zeer geregeld plaats heeft.

3. dat van de toepassing van het daareven door mij genoemde beginsel gevolg was (en is) dat werkelijk ernstige doopleden gemakkelijk in den weg van aanspreking tot belijdenis kunnen (en komen) en het slechts zeer zelden voorkwam (voorkom) dat zulk een dooplid naar 't Herv. Genootschap afzakte, en dan bijna altijd omdat de Kerkeraad na herhaalde vermaning over onbekeerlijkheid, hem duidelijk maakte dat er tot afsnijding zou moeten worden overgegaan!

Wil nu 't Herv. Genootschap dezulken met open armen ontvangen, dat behoeft de Gereformeerden *niet jaloersch* te maken; het toont alleen aan welk een ontredderde toestand 't daar is!

4 dat het uit dien toestand duidelijk wordt waar het heen gaat, als er van heiligbouden van het Verbond geen sprake is; duidelijk wordt dat waar zulk een stand van zaken de heerschende wordt, de tucht wel teloor gaan moet!

Iets wat ons aan moet sporen 't Verbond naar den Woorde Gods in den zin als door Ds. Littooy werd aangewezen, heilig te houden opdat steeds handhaving der tucht bij ons mogelijk zij en blijve!

Nog eens dus, ik kon u niet danken voor uwe verhandelingen over deze zaak in den zin als N. N. omdat ik geloof, dat wordt zoo *nadruk* gelegd op het recht van getuigen, dit de Kerken niet ten goede zal blijken te komen.

Maar ook in de tweede plaats, omdat ik meen, dat door de tot hiertoe geschreven artikelen van uwe hand, de bezwaren van Ds. Littooy, vat ik die goed, niet worden weggenomen.

En ten slotte meen ik, niettegenstaande dit verschil met u, niet maar te tornen ook aan de uitspraak van de Synode jl., noch te rieken naar independentisme en Kerkelijke anarchie!

Uw dw. dr.

Uit het Noorden. A. Z.

Op de quaestie zelve nogmaals ingaan achten we overbodig, nu en Ds. Wielinga te Middelburg en Ds. Littooy verklaren kwamen, dat ze met ons doopsweigering aan kinderen van doopleden afkeurden. Bovendien wordt in dit schrijven niet geargumenteerd. Van de ernstige bezwaren door ons tegen deze doopsweigering ingebracht, wordt niet één weerlegd of genoemd. En wat de geachte schrijver opmerkt, dat in verschillende gemeenten, hem bekend, deze doopsweigering zoo uitnemend gewerkt heeft, stoot het getuigenis van onzen correspondent niet omver, dat in andere gemeenten deze maatregel fataal werkte. Bovendien, niet de gevolgen, maar de *beginselen* moeten hier den doorslag geven. Ten slotte zij nog opgemerkt, dat we eerst de publicatie van de Acta der jongste Synode zullen afwachten. Daaruit zal dan wel blijken, dat de Synode over dit vraagstuk geheel anders geoordeeld heeft dan onze inzender meent. En naar we vertrouwen, zullen de broeders, die immers van kerkelijk independentisme verklaren niets te willen weten, dan aan de besluiten der Synode zich houden.

Van meer belang is een tweede schrijven, door een eenvoudig gemeentelid ons toegezonden en dat voor de praktijk zeker uitnemende wenken geeft:

Mijnheer de Redacteur!

In *De Heraut* No. 1611 lees ik met genot 't besluit en plan over het zoo belangrijk punt in de Acte van de jongste Synode, betr. den doop onzer jonge kinderen.

Het zoo waardig rapport en het besluitt der Synode kunnen en willen we van harte eerbiedigen, toch kan 'k niet nalaten eenige ervaring mêe te deelen en mijne opmerkingen u te zenden over dezen grondslag onzer hope der toekomst van de Kerk van Christus. 't Kan zijn nut doen.

Het doen van belijdenis des Geloofs hangt 't meest af van de ouders. Er zijn Geref. ouders, en hun getal is niet klein, die weinig met hunne lievelingen spreken en bidden over hunne nauwe verbinding tot hun Verbondsgod.

Vele ouders spreken hun zelfs voor: de noodzakelijkheid van hunne omzetting van uit de duisternis in het licht, als een jood of heiden, en spreken in 't minst niet over geloofsgehoorzaamheid stellende, dat God alleen alles kan, maar ook moet en mag en wil doen (onder de onderlingen kan men ze gelukkig zelden nog treffen). En juist door de ouders wil God uit geotfend zien de leiding der kinderen, zoolang zij op aarde zijn al biddende voor — en met hen; waarom ook wij altijd weer moeten naar „de Vader" Ps. 71 : 17, 18, 19.

„De referaten hierover in 't publiek zijn meesttijds niet eenvoudig en zakelijk genoeg en dan wordt weinig eigen voorbeeld gebruikt. In 't debat hoort men gewoonlijk de *niet vaderlijke* mannen, de vaders zwijgen veelal, om niet hun eigene fout en oordeel uit te spreken. Om in die liefdegeschiedenis 't gezag te laten gelden op waardige en passende wijze is zeer moeilijk; maar niet onmogelijk bij onzen Koning; ergo alweer gebeden. De onwaardigheid en het onvermogen buiten God, moet al gedurig de groote behoefte opwekken tot gebed, om hulp voor het volbrengen van Gods gebod aan *den Vader* opgelegd en 's Vaders eed voor het doopvond, betr. de opleiding van Gods Zaad, „Zijn eigendom".

Het ophelderen en het opwekken is door God gelegd op Zijne dienstknechten, hierbij ook gevoegd de regeerenden. Ieder dezer erkent ook nog al dien ambtelijken last op zijne schouders, maar menigeen kan wegens tijdgebrek zijn opdracht niet naar eisch volvoeren, waarom bij vele leden der gemeente 't idée schuilt van op de begrooting een post uit te trekken tot vergoeding aan dien ouderling die er om vraagt; opdat toch geen der belangen der gemeente geschaad worden door zuinigheid.

Ook gebeurt het meermalen, dat jongelieden ná het belijden van hun geloof voor den Kerkeraad bezwaar krijgen over deszelfs echtheid, en hebben soms vreeselijke tijden te doorworstelen, ook nog wel bij voldoende kennis, voorbereiding en goeden wandel. Heel licht is ook hier weder de reden: gemis aan gezonde huiselijke leiding in den Geest. O! wat merkt men verwaarloozing der jeugd; een onbepaald steunen op school, kerk en catechisatie, hoegenaamd geen opheldering ná 't lezen van Gods Woord, veelal geen openbaar gebed; geen ouderlijk bezoek op jongel. en jonged. verg.; 's avonds losbandige vrijheid; meer aandacht bij 't versieren van 't lichaam dan der ziel voor God; enkel eens gen engde huwelijken; Gods wil (in de jeugd Hem te zoeken eer de kwade dagen komen) veronachtzamen; voor zo jaar wordt 't afleggen van belijdenis des geloofs geacht als te vermetel, blinde durf en naijver: als engagé of verloofde is 't noodzakelijk voor men gaat trouwen; als echtgenoot voor 't doopen. Zeer vele gedoopte leden zonder belijdenis des geloofs sterven met eenige hoop, soms zelfs vrijmoedig, van welke de Heere God Zijne verheerlijking in hunne gezonde dagen heeft gemist, wegens lauwheid en sleur, ongeloof en beginselloosheid, alsmede schuwheid en schaamte *voor menschen*: de hoofdredenen zijn *de vaders*. Met 't getuigenstelsel (onontbeerlijk) komt men 't best en ook alleenlijk in orde, wanneer bij oprechte dure beloften der ouders, de ouderlingen getuigen worden, 't geen (na synodaal besluit) bij vertrek op den Kerkeraad der gemeente van aankomst moet overgaan. Men zou zeggen: hiermee komt te veel werk voor den Kerkeraad; maar ellieve, zulke patiënten moeten in alle gevallen toch veel bezocht en bewerkt worden en dan is er heel duidelijke reden voor, en niet onmogelijk, onder Gods zegen, tot voordeel van het geloof dier ouders en de verheerlijking van onzen lieven en goeden God. 'k Heb een ouderling gekend (behoeftig drukke timmerman), die 's Zondagsmorgens vroeg biddende, dikwijls uitliep naar doopleden, die hij *van verre* zag staan, en is in Gods hand tot grooten zegen geweest. God heeft groote kracht en invloed aan 't werk van Zijn gezanten en ambtsdragers; maar wil ook werkelijk werk zien, niet alleen per occasie, maar zooals de Driëenige zelf, zonder ophouden en dan op de echte wijze. Nog weer: onder vergoeding als 't noodzakelijk is. Gelden besteed in den dienst van Gods eer en 't heil van 's Konings legerscharen doen groote rente en brengen den Heere God met de sleutels bij de sluiting der vensters in den hemel. Het „gelooft alleenlijk, maar voegt daarbij deugd" overwint alles en doet bij het genadeloon der overwinning knielen en nederig juichen en loven in blijdschap, door den Heere gelegd in de ziel van Zijne dienstvaardigen.

Een lid der Geref. Kerk.

Ongetwijfeld ligt de schuld, dat zoo menig gedoopt lid niet tot belijdenis des geloofs komt, bij de verkeerde opvoeding door de ouders, en heeft de Kerkeraad daarom in de eerste plaats de ouders van zulk een dooplid te vermanen, dat ze naar Gods Woord hun kinderen den eisch des Verbonds doen verstaan.

Leestafel.

Dr. J. Woltjer, Hoogleeraar in de faculteit der Letteren en Wijsbegeerte. *Het woord, zijn oorsprong en zijne uitlegging.* Rede gehouden bij de overdracht van het Rectoraat aan de Vrije Universiteit op 20 October 1908. Amsterdam. J. W. A. van Schaik. 1908.

Naar aan de Vrije Universiteit gebruikelijk is, heeft ook dit jaar, op den stichtingsdag dier Universiteit, de rector zijn ambt aan zijn opvolger eerst overgedragen, na het uitspreken eener rede. Het was toen Prof. J. Woltjer, die sprak over: *Het woord, zijn oorsprong en zijn uitlegging.* Op deze rede, die al spoedig, nadat zij was gehouden, in druk verscheen, wensch ik hier de aandacht te vestigen.

Een rede als deze is zeker wel allereerst berekend voor ingewijden; voor hen, die met den spreker zich gemakkelijk in een bepaalden kring van denkbeelden bewegen; voor, zooal niet uitsluitend vakgenooten, dan toch voor wat men gewoonlijk aanduidt als het geleerde publiek. Maar toch zal deze rede, door den druk uitgedragen ook tot hen voor wie zij niet allereerst bestemd is, al zal ook haar inhoud en haar uitdrukkingswijze voor dezen eerst wat vreemd zijn, niet geheel onverstaanbaar blijven. De klare en duidelijke wijze toch waarop Prof. Woltjer in woord en schrift altijd zijn gedachten weet te uiten, draagt niet weinig bij tot zijn verstaanbaar-blijven zelfs waar bij geen rekening kan houden met de populariteit. Daarbij komt, dat de inhoud dezer rede niet alleen voor philologen van professie en andere geleerden, maar voor ieder, die gewoon is na te denken over wereld en leven, belang heeft.

Wat is het woord; wát is zijn oorsprong; wat zijn de vereischten waaraan moet beantwoorden de uitlegging met name van het *geschreven* woord in zijn tegenstelling met het *gesproken* woord.

Op deze drie vragen nu biedt Woltjer u in zijn rede een bevredigend antwoord. En dan is het zeker niet te veel gezegd, dat zulk een antwoord te ontvangen niet alleen van belang is voor de beoefenaars van de wetenschap van den menschelijken *logos*, d.i. van woord en gedachte gelijk deze zich openbaren en geopenbaard hebben in de taal, in de geschiedenis en in de wijsbegeerte; maar dat zulk een antwoord te vernemen óók van belang is voor den predikant en den onderwijzer, voor den schrijver of vertaler op het gebied van nuttige of fraaie letteren, voor den bijbel en dagbladlezer; kortom, voor ieder, die geroepen is na te denken over wezen en ontstaan van het menschelijk woord en die met de uitlegging van het geschreven woord telkens te doen heeft. Het is dan ook vooral deze laatste kategorie van *Heraut* lezers, die ik bij deze bespreking van Woltjer's laatste oratie op het oog heb. Ik wil op de lezing en bestudeering er van bij hen, zoo het noodig mocht zijn, aandringen, want indien zij, afgeschrikt door het akademisch karakter van deze rede, haar ongelezen zouden laten, zouden ze dit niet doen dan tot schade van zich zelf.

In het eerste deel van zijn rede dan wijst Dr. Woltjer aan hoe de oorspronkelijke beteekenis van *het woord* niet is, zooals dikwijls wordt gemeend, het afzonderlijke losse woord, maar *de rede* zelf, als uitdrukking van de gedachte. Uitgaande van wat ik zou willen noemen de organische gedachte, dat „het geheel eerder is dan de deelen",